

Izjeto vseh dan razen nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor:
2657 S. Lawndale av.
Office of publication:
2657 S. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4638.

LETO—YEAR XIII. Cena lista: \$5.00. Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 23. septembra (Sept. 23rd) 1920. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 223.
Published and distributed under permit (No. 145) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

FORD SE JE VRNIL K PREDVOJNIM CENAM.

DELAVSKE MEZDE SE NE ZNIZAJO.

Drugi industrijskec ni Fordova poteza všeč.

Detroit, Mich. — Ford Motor kompanija naznanja, da se je vrnila k predvojnimi cenam. Ob tej priliki je Henry Ford dejal, da je vojna končana in da je čas, da se odpravijo predvojne cene. Po njegovem mnenju ni pametno, da se vzdržujejo umetne cene. Čas je, da se v interesu vseh trgovina zopet postavi na normalno podlago. Povdaril je, da so visoke cene vedno zadrževale napredek. Imeli smo jih v vojnem času, dakravar, ni bilo prav, zaradi tega bo Ford kompanija postavila take cene, kakršne so bile pred vojno. Povedal je, da ima kompanija naročenih 146,065 avtomobilov in traktorjev. Družba bo imela izkušbo začasno, dokler ne porabi materiala, ki ga ima v zalogi in ga je plačala po visoki ceni. Družba rada prenese to izgubo, samo da se položaj zboljša povsod. Dalje je povdarjal, da je zdaj čas, da se napravi konec lakomnosti, ki jo je rodila vojna in da se delavska mezda ne zniža. Na druge podjetnike, ki izdelujejo avtomobile in so večinoma odvisni od Wall Streeta, ni Fordova izjava napravila prijetnega vtisa, kajti znižane cene pri Fordovi kompaniji so udarec za druge kompanije. Marmikdo bo sedaj kupil nov avtomobil Fordovega izdelka, ki je prejel kupil star avtomobil iz druge roke, kajti po starih cenah bo najcenejši avtomobil sta tri sto pet in devedeset dolarjev, cena traktorjev pa nade na osem sto petdeset dolarjev.

Toledo, O. — Clarence A. Earl, podpredsednik Overland Automobile kompanije, izjavlja, da ne uvažuje znižane cene za svoje produkte. Cleveland, O. — E. S. Jordan, ravnatelj Jordan Automobile kompanije, in Charles Mears, ravnatelj Winton Automobile kompanije, izjavljata, da najbrž druge kompanije ne bodo posnemale Fordove kompanije pri znižanju cen.

NAZADNJAŠKA STRUJA JE ZMAGALA V RUDARSKI ORGANIZACIJI.

Prava Pirova smaga.

Indianapolis, Ind. — V rudarski organizaciji sta dve struji: konzervativna in napredna, kar se je očitno pokazalo pri nominaciji odborikov, ki vodijo organizacijo. Konzervativci so personificirani v Lewisu, sedanjem predsedniku organizacije in Murrayu, podpredsedniku organizacije. Napredni element predstavlja Robert Harlan iz Washingtona in Alexander Howat iz Kansasa. Pri nominaciji je prejel Lewis 926 glasov, Harlan pa 484. Za Murraya je bilo oddanih 740 glasov, za Howata pa 667. Ker ti glasovi ne predstavljajo direktnih glasov članstva, je zmaga konzervativcev na zelo slabih nogah.

VELIKA ŽELEZNIČARSKA STAVKA V MEHICI.

Vera Cruz, Mehika, 22. sept. — Stavki pristanišnih delavcev v Vera Cruzu so se pridružili tudi železničarji v tujaknjem okrožju. Ves promet na železnicah in v pristanišču počiva. Stavka tekstilnih delavcev v federalnem distriktu se nadaljuje. Delavski nemir zelo narašča po vsej deželi.

RUDARJI V IOWI SO ODKLONILI MEZDNO PONUDBO.

Des Moines, Iowa. — Tujaknji rudarji so odklonili mezdno ponudbo skupnega meznega odbora. Proti pogodbi je bilo oddanih sto pet in trideset glasov, za pogodbo pa sto osem.

RUDARJEV NE ZADENE KREVDA ZA POMANJKANJE PREMOMA.

Indianapolis, Ind. — Če je pomankanje premoga v deželi, tedaj niso za to pomankanje odgovorni rudarji, ker številke govorijo, da so rudarji v letu 1920 nakopali tri in petdeset milijonov ton več premoga kot v ravno tem času v letu 1919.

SILNI ORKAN OB JUGOVZHODNI OBALI.

PLOVBA NA REKI MISSISSIPPI JE PRENEHALA.

Milica je podrla svoje taborišče v Hutchinsonu in se nastanila v Fort Crockettu.

New Orleans, La. — Silen orkan je pridivil okoli devetih zvečer. Vsi vlaki so bili odpovedani, kajti poročila iz Nashville in Louisville so se glasila, da je voda na treh mestih dosegla železniške mostove do železniških tračnic in da postoji velika nevarnost, da naraščajoča voda spodpluje mostove. Vlak, natičen z izletniki, ki so se vračali v St. Louis, se je ustavil v Chef Menteurju. Nekdo je skušal prepeljati potnike čez most v avtomobilu, toda vsi poskusi so ponesrečili. Vihar je drvil s hitrico pet in šestdeset milj v uri.

Zvečer je superintendent vremenskega biroja obvestil policijskega načelnika Mooneya, da sporoči prebivalcem predmestja, da tropični orkan doseže mesto v treh urah. Takrat je veter pihal s hitrico pet in dvajset milj v uri, ki je pa naraščala. Pojavljali so se tudi še posamezni sunki, ki so dosegli hitrico do petdeset in celo do šestdeset milj v uri.

Z naraščajočim vetrom je tudi naraščala voda. Jezero Ponchartraine je prestopilo umeten jex na dveh mestih.

Na reki Mississippi je bila popolnoma ustavljena plovba, velike in majhne ladje so se dobro privezale, da jih vihar ne odtrga od zasidrališča.

Galveston, Tex. — Iz mesta je odšlo okoli 4,500 oseb na deželo, kjer so varni pred poplavo, ki jo prinese orkan, kajti opaziti je bilo zvečer, da voda neprenehoma narašča, dasi je veter pihal šele s hitrico pet in dvajset milj v uri. V Hutchinsonu so bili nastanjeni milicijski oddelki že tri mesece, ker je bila milica pozvana pod orožje zaradi stavke pristanišnih delavcev. Milica je podrla svoje šotore in odšla v Fort Crockett.

Okoli železniške postaje je policija napravila kordon, da se lahko otroci in žene prvi odpeljejo na varno.

Veliko stanovnikov iz Sabine in Port Arthurja je dospelo v Beaumont, ker se boje prihajajočega orkana.

Washington, D. C. — Ob devetih zvečer je bil izdan buletin, ki poroča, da prvi prek Mehškega zaliva tropični orkan in da je svojo pot menjal od severozapada proti severju.

REKLAMA GA JE MENJA UJEZILA.

Hammond, Ind. — V razloženem oknu tukajšnje banke je bil na kipo pritisnjen dolar, zraven je na bliznal napis: "En dolar pričenja hranilno vlogo." Nekli neznanec je vrgel zvečer opeko v razložno okno, da se je velika šipa zdrobila na kose.

POD TEŽKO OBTOŽBO.

Hudson, Wyo. — Tukaj so bili aretirani na obtožbo, da so hoteli oropati uradnike Poposa Coal kompanije, Barnov Gaffnski, Peter Bojce in James Svilec. Sodnik C. R. Wells v Landru je za vsakega določil dvajset tisoč dolarjev porokta. Vsi so izrekli, da niso zakrivila dejanja, ki sem jim podtika. Preliminarna obravnava se vrši dne petega oktobra.

DELAVCI V ITALIJI ZAVRGLI NAČRT VLADE.

Kovinarji so odglasovali, da obdrže tovarne in da ne sprejmejo Giolittijevga posredovalnega predloga.

GIOLITTI JE RAZKRINKAN KOT INTRIGANT.

Milan, Italija, 22. sept. — Industrijska kriza je zopet akutna. Giolitti, ki je mislil s diplomatično igro ukantiti delavce in jih zlepe izvahiti iz okupiranih tovarn, je pogorel. Organizacija kovinarjev je včeraj z veliko večino sklenila, da obdrži tovarne v svoji poseti in da zavrne posredovalni predlog Giolittija za izravnanje spora. Giolittijev načrt je, da se sestavi komisija iz zastopnikov delavstva in industrijskega, ki bi izdelala detajlirano formulo sistema skupne kontrole v tovarnah. Industrijskeci so na svojem zborovanju sprejeli v načelu ta načrt s mnogimi pridržki, istočasno so pa zavrgli glavne točke delavskega programa in so celo izjavili, da bodo odalovili iz tovarn delavce, ki so aktivni v vodstvih tovarniških svetov.

Socialisti so v nedeljo naslovila ultimatum na industrijskece z grožnjo, da bo delavstvo nadaljevalo direktno akcijo in okupiralo vse tovarne, ako se tovarnarji ne podajo. Pogajanja so zdaj pretrgana.

Rim, 22. sept. — Poslanec Bacci, voditelj socialistične skupine v parlamentu, je danes pojasnil, kaj je takojšnji cilj organiziranega italijanskega delavstva. Dejal je: "Mi zahtevamo popolno kontrolo industrije za delavce, ne pa za državo. Vsaka tovarna bo imela svoj delavski svet, ki bo imel kontrolo nad vstopljanjem in odpusljanjem delavcev ter vpogled v poslovne knjige in račune podjetja; v ta nam bo organizacija najela izkušenega računarja. Tajno gospodarstvo v industriji mora prenehati. Delavei morajo biti formirani o cenah surovin, vseh postranskih izdatkih, prodajnih cenah in o sistem dobavitelj. Profitarških spekulacij in mkanja računov mora biti konec. Delavei morajo vedeti, kje so vzroki, da posamezni tovarnar ne more povisati mezde v razmerju z naraščajočo dragotino in da li trgovci popajo odjemalce. Naša naloga je, da povečamo produkcijo. V ravnateljstvu vsakega industrijskega podjetja morajo sedeti izvoljeni zastopniki delavskih organizacij, ki bodo skrbeli, da izgine ta trikarstvo in spekuliranje. Kontrola po delavskem svetu bo torej v interesu delavcev in odjemalcev vohče kakor tudi v interesu narodne ekonomije. Ampak to je le začetek. Tovarniški sveti bodo iz sebe izvolili centralni svet, ki bo nadzoroval vse industrije v državi, skrbel za pravilno razdeljevanje surovin in financiranje industrije ter gledal, da se urede pravične cene dovršenim izdelkom. Na ta način bodo delavei prodrli v misterij, ki danes pokriva ves sistem produkciranja bogastva. Načrti se bodo, kako je treba upravljati in voditi industrije in v enem letu ali dveh bodo delavei vzeli ves industrijski sistem v svoje roke in ga obratovali v interesu producentov."

Na drugi strani je pa rekel Pio Perrone, bankir in tovarnar, da delavska kontrola, kakršno zahtevajo socialisti, pomeni uničenje industrije v Italiji in tovarnarji se bodo bojevali do skrajne meje, da se to ne zgodi. Perrone je mnenja, da "nekaž kontrola" je treba dovoliti delavcem, nikdar pa ne bodo pristali na zahtevo, da imajo delavei vpogled v njihove računske knjige in kupijske tajnosti.

Iz tega se vidi, da je kompromis med delavei in tovarnarji, kakršnega predlaga Giolitti, nemogoč. Razna znamenja kažejo, da Giolitti igra dvojno vlogo. Na eni strani se dobriča delavcem, kakor da odobrava njihov program, na drugi strani pa gleda, kako bi zavlekel pogajanja in pomagal tovarnarjem, da zberejo svoje raztrgane moči. Socialisti zahtevajo, da Giolitti takoj skliče parlament, da se vzakoni delavski program tovarniške kontrole, toda vlada noče tega tega storiti. Giolitti bi rad dosegel, da delavei sprejmejo njegov posredovalni načrt in izkroče tovarne nazaj lastnikom. Delavei pa najbrže ne bodo tega storili.

STAVKARJI SE POSLUŽILO "INDŽUNKŠNA" PROTI DELODAJALCUM.

New York, N. Y. — Izvrševalni odbor organiziranih in stavkujočih cestnoželezniških uslužbenec pri Brooklyn Rapid Transit Co. je sklenil zahtevati pri sodišču "indžunkšen" proti policiji, ki ne da miru stavkovnim stražam. Delavei pravijo, če veljajo sodniške prepovedi za nje, morajo veljati tudi za delodajalce.

PRIPRAVE ANGLEŠKIH RUDARJEV ZA STAVKO.

Voda ne kaže najmanjšega razpoloženja, da bi odvrnila stavko, ki prične v ponedeljek.

RUDARJI MORDA STEMOGLAVIJO LLOYDA GEORGEA.

London, 22. sept. — Petsto delegatov delavskega trozveza — rudarjev, železničarjev in pristanišnih delavcev — je danes zborovalo v Holbornovi dvorani v Londonu. Zborovanje je bilo tajno, toda domneva se, da so zastopniki sklepali o skupni akciji treh najmočnejših delavskih organizacij na Angleškem, ako pride do stavke rudarjev v ponedeljek.

Kapitalistični listi kriče, da se skriva "boljševiška tendenca" za stavko rudarjev. Horatio Bottomley piše v svojem "John Bullu," da stavka delavske trozveze lahko povzroči civilno vojno in razpad britanskega cesarstva.

London, 22. sept. — Zastopniki rudarjev so včeraj ves dan zborovali v Londonu in razpravljali o načrtu, kako izvojevati zmago v stavki, ki gotovo postane priložnost ponedeljek po vsej Angliji, ako vlada v zadnjem trenutku ne privoli v zahteve rudarske organizacije.

Robert Smillie, predsednik Zveze rudarjev, je informiral delegate, da ni "rudarska eksekutiva" v pogajanju z vlado dosegla ničesar, kar bi jo opravičevalo, da preklic stavkovno odredbo. Nato so delegatje razpravljali o najboljših metodah stavkovne bitke. Delegatje iz Škotske, South Walesa, Northumberlanda, Durhama in Cumberlanda so izjavili, da so rudarji v teh krajih do zadnjega moža za štrajk do skrajnosti.

Istočasno je zboroval kabinet ministrov in po Londonu se je raznesla govorica, da namerava Lloyd George izzvati generalne volitve in prepustiti volilcem, da odločijo o krizi med rudarji in vlado. Smillie je dejal, da boljševiška koraka bi ne mogel Lloyd George storiti kot to, kajti delavci v Angliji bi potem že poskrbeli pri volitvah, da bo konec Georgeve vlade.

TIHOTAPSKA ŽGANJARNA V ZEMELJSKI JAMI.

Portland, Ore. — Šerif Wilson je odkril v podzemeljski jami žganjarno, do katere je vodil podzemeljski hodnik, dolg deset čevljev. Vhod do žganjarne je bil skrbno zadelan z grmovjem. Koncem hodnika so bila močna železna vrata, katera so morali deputiji s silo vlomiti. V jami, ki je merila v štirikotni šestnajst čevljev, je bila popolna oprava za kuhanje žganja. Našli so v nji tudi devetdeset gafon žganja. Voda je bila napeljana iz bližnjega potoka po cevah. Skrito žganjarno so odkrili na posestvu mrs. Nettie Connellove, ki je bila že enkrat obsojena zaradi nepostavne produkcije žganja. Zdej ni bil nihče aretiran.

vlekel pogajanja in pomagal tovarnarjem, da zberejo svoje raztrgane moči. Socialisti zahtevajo, da Giolitti takoj skliče parlament, da se vzakoni delavski program tovarniške kontrole, toda vlada noče tega tega storiti. Giolitti bi rad dosegel, da delavei sprejmejo njegov posredovalni načrt in izkroče tovarne nazaj lastnikom. Delavei pa najbrže ne bodo tega storili.

Socialistični poslanci so zopet izključeni.

Republikanci in demokratje v newyoriki legislaturi so zopet izključili tri socialiste, dva sta pa sama rezignirala. Izjavila sta, da nočeta sedeti med "neameriški" poslanci.

Albany, N. Y. — Po viharni debati v legislaturni zbornici je republikanska večina sklenila, da se izključijo iz zbornice kot poslanci socialisti Louis Waldman, August Claessens in Charles Solomon.

Zbornica je priznala sede socialista Samuel Orru in Samuel A. De Wittu, ki sta pa takoj podala rezignacijo, ko je bila odločena usoda njunih treh tovarišev. Oba sta izvrstno kritizirala početje zbornice večine. Početje večine sta označila kot "neameriško" in izjavila, da ne moreta sedeti skupaj s takimi poslanci v eni zbornici.

Pri prvih treh socialistih je bilo oddanih devetdeset glasov za izključitev in pet in štirideset ni. Pri glasovanju o drugih dveh socialističnih poslancih je bilo oddanih sedem in osemdeset glasov proti izključitvi in osem in štirideset glasov za izključitev.

V socialističnih krogih je glasovanje napravilo vtis, da je bil že naprej izdelan program, kako nastopi republikanska večina proti socialističnim poslancom.

Poslanec Martin McCue, demokrat, je po odglasovanju očital republikanski večini, da so politični varokli vplivali na glasovanje republikanske večine in je predlagal, da se postavi sedel vsem petim socialistom, ako se prima dvema. Njegov predlog je propadel. Zanj je bilo oddanih dva in petdeset glasov, proti pa eden in osemdeset.

Zdej niso glasovali republikanci, da se izključijo trije socialistični poslanci, ker so socialisti, ampak ker niso "sposobni" in "neizvoljeni".

Vseh pet socialistov se je udeležilo debate in republikanska večina je silila tako kritiko, da bo še dolgo časa pomnila nanjo.

Izključitev socialističnih poslancev je silno razburila volilce v njih okraju in splošna sodba je, če bi se razpisale nove volitve, da bi bili izvoljeni še z večjo večino poslancev kot so bili šestnajstega septembra.

New York, N. Y. — Socialistični voditelji izjavljajo, da bodo trije izobčeni poslanci ponovno izvoljeni pri rednih jesenskih volitvah z veliko večjo večino kakor so bili zadnji teden.

Morris Hillquit je dejal: "O, težko mi je žal, da so demokratje in republikanci v državni legislaturi v Albany ponovno pogazili ustavo, toda socialistična stranka jim mora biti hvaležna. Zdej je jasno, kdo je za demokracijo in reprezentativno vladno — združeni demokratje in republikanci ali socialisti. Volilci zdej vedo, kako imajo odgovoriti dne 2. novembra t. l."

POLITIČNA INKVIZICIJA PROSILCA ZA DRŽAVLJANSTVO.

Chicago, Ill. — Sodnik C. C. Edwards je v terek zastavil Franku Zabokiju, prosilec drugega državljanstva papirja, sledeče vprašanje: "Kdo je kandidat republikanske stranke za predsednika?"

"Debs," je odgovoril kandidat za državljanstvo. Sodnik je nato rekel, da mora Zabokij še nekaj časa študirati politične stranke, predno bo "zrel" za državljanstvo.

VREME.

Chicago in okolica: V petek nestalno, morda jasno in vroče. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja, 82, najnižja 71. Sonce izide ob 6:37, zaide ob 6:48.

POLJSKO - LITVINSKA POGAJANJA PRETRGANA.

Poljaki obtoženi pogromov v Litvi; konferenca v Rigi se zavlaja.

NOV SVETOVNI MIR SE MORA SKLENITI.

Varšava, 22. sept. — Mirovna pogajanja med Poljaki in Litvo so bila včeraj pretrgana in poljski delegati so se vrnili v Varšavo. Litvinci so bili pripravljeni sprejeti zahtevo Poljakov, da se njihove čete umaknejo v gotovo daljavo od sedanje črte, na kateri se nahajajo, ali ko so Litvinci zahtevali, da se poljske čete ravno tako umaknejo od nevtralne črte, so Poljaki odklonili zahtevo.

London, 22. sept. — Litvinska delegacija v Londonu je objavila uradno poročilo o štiridnevem pogromu poljskih čet v Sejnu na Litvinskem. Poljaki so razdelili 175 židovskih hiš in prodajalnice in mnogo oseb je ubitih in ranjenih. Škoda znaša dva milijona mark.

Riga, 22. sept. — Poljski in ruski delegatje imajo danes na dnevnem redu temo pogromov. Rusi priključajo, da Poljaki predložijo svoje protipredloge za premirje. Vsa stvar še vedno izgleda, da bi Poljaki najrajši zavlekli formalno otvoritev konference za nedoločen čas. Medtem pa Poljaki pravijo, da se boljševiki obnašajo, kakor da se jim nič ne mudi. Nekaj se čuje, da bo konferenca odložena za več dni, toda vroka ne pove nihče, zakaj bi se odložila. Domaki, načelnik poljske delegacije, konferira dnevno z Joffejem, voditeljem ruskih sovjetskih delegatov.

Nekateri ruski delegatje so rekli v privatnem pogovoru, da sovjetska Rusija deluje na to, da se kmalu skliče nova splošna mirovna konferenca za svetovni mir, na kateri morajo imeti vsi narodi enake pravice in katera naj zavzame versalsko mirovno pogodbo in začrti popolnoma nove mednarodne odnose. Joffe je pozneje omenil, da je splošna mirovna konferenca odvisna od volje ljudstev samih, kajti sedanje vlade nimajo smisla za trajni in pravični mir.

London, 22. sept. — Iz Moskve javljajo, da so Poljaki ponovili napade na severni fronti. Poročilo se glasi: "V okolici Grodna" sovražnik prišel s ofenzivnim gibanjem. Naše čete so se umaknile v nove pozicije ob reki Obroh. Severnozaprpadno od Pruske nov (150 milj severno od Varšave) se vrši vroče bojevanje. Sovjetske čete so okupirale postojanke blizu Volkovskega in Gehatinskega. Bojevanje v okolici Aleksandrovskaja na krimski fronti se nadaljuje.

Istočasno poročilo iz Varšave se glasi, da so Poljaki izvršili več napadov severno od Pripeta in ujeli tisoč mož ter vplenili 13 strojne.

Iz Rige poročajo, da je med poljskimi in ruskimi mirovnimi delegati opaziti več prijateljskega čuta kot ga je bilo v Minsku.

VAŽEN DELAVSKI SHOD.

Hegeler, Ill. — Strokovno organizirani delavei so sklicali protestni shod proti profesionalnim pretepačem in ohoroženim komantirskim hlapčom, ki so zaplenjeni v tukajšnjem podjetju. Shod se bo vrši dne šest in dvajsetega septembra t. l.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena glasilov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.



Datum v objavi: 1. pr. (September 1-20) poleg vsakega števila in naslova pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovno jo preverite, da se vam ne uveljavi list.

POGODBA MED DELAVCEM IN PODJETNIKOM.

Kadar Gary govori, da ima jeklarski delavec pravico do svobodne delavne pogodbe, če vpraša za delo v jeklarni jeklarskega trusta, se pametnemu človeku ravno tako zdi, če cestni bandit trdi pred sodiščem, da je imela njegova žrtev pravico se svobodno pogajati, koliko prepusti od svojega imetka roparju, ko ji je na cesti nastavljal samokres na prsi.

Jeklarski trust je mogočna korporacija, to ni individualni podjetnik. In kaj je posamezni delavec, ki vpraša pri tej kompaniji za delo in ji hoče staviti pogoje, pod katerimi je pri volji delati, ne glede na to, če je izobražen tehnični inženir ali pa navaden delavec, ki ne zna rabiti drugega orodja kot lopato in kramp? Nič!

Mogočna korporacija je že preje določila, po kateri ceni in pod kakšnimi pogoji bo najemala delavce, pa če so ti delavci inženirji ali pa navadni delavci, ki bodo pometali delavnice ali pa izvežbani in izurjeni rokodelci. Ti delavci so svobodni le toliko, kadar vprašajo za delo, da lahko rečejo, da ne delajo pod takimi pogoji, lahko dalje strdajo, če ne morejo drugje dobiti dela, končno pa tudi lahko lakote umro, če ne dobe drugje dela, pri jeklarskem trustu ga pa nočejo sprejeti. To je njih svoboda. Ukazuje pa korporacija in delavec, duševni ali ročni, ima ubogati.

Jeklarski trust določi delavcu vse: njegove delavne ure, mezdo, delavne razmere in se celo briga, kaj dela doma v svojem prostem času. Dogodilo se je, da so bili delavci odpušteni, ker so agitirali med svojimi tovariši, da se pridružijo strokovni organizaciji ali da volijo opozicijsko proti kandidatom, ki so bili poznani kot golo orodje trusta.

Kje je torej tista svoboda pri sklepanju delavske pogodbe za delavca, o kateri tolikrat zapoje mr. Gary, predsednik jeklarskega trusta in jo tako radi hvalijo velebizniški časniki? Te svobode pri sklepanju delavske pogodbe ni nikjer, kadar neorganiziran delavec vpraša za delo pri gospodarsko močni korporaciji.

Delavec je svobodno sklepal delavno pogodbo s svojim delodajalcem, ko se je sedanji proizvajalni sistem šele rodil. Ali takrat se ni bilo mogočnih trustov in korporacij, ker ni bilo koncentriranega kapitala v današnjem smislu. To je bilo takej po bankrotu fevdalnega sistema. Ali od takrat se je sedanji proizvajalni sistem razvil, kajti zapreke, ki se ovirale osredotočenje kapitala v rokah peščice poedinov so bile odstranjene. Posamezni bankirji so se združili v bančne družbe, podjetniki v družbe in korporacije, ki so znale s konkurenco ubiti svoje nasprotnike na trgu, tako da so ustvarile monopole s privilegijami. Ta sprememba ni prišla čez noč, ali danes je ta proizvajalni sistem tako daleč razvit, da vsakdo mlati le prazno slamo, če govori, da delavec lahko svobodno sklepa delavno pogodbo, kadar vpraša za delo pri mogočni korporaciji. Od velike francoske revolucije je minilo nekaj čez sto let in danes imamo korporacije, ki ravno tako dobro služijo industrijalcem, da izkoriščajo industrijske delavce, kakor so fevdalni gospodje služili njih zapisane pravice, da so izkoriščali kmete.

Seveda ne bo pri tem ostalo, kar imamo danes, ker napredek nikdar ne počiva. Tudi sedanji proizvajalni sistem je obsojen na pogin, kakor je svoječasto pričel umirati fevdalni sistem in je končno poginil. Tudi ta sistem ne bo poginil kar čez noč. Ljudstvo si bo moralo najprvo prisvojiti politično moč, da bo lahko sklepalo postave po svojih zastopnikih, ki bodo služile za reorganiziranje človeške družbe po principih, ki izključujejo vsako izkoriščanje človeka po človeku v korist drugega človeka.

Kadar se to izvrši, bo mogoče šele govoriti, da ima vsak delavec pravico do sklepanja svobodne delavske pogodbe.

Robec ni potreben, da si otremo solze! — Kar ne hote silijo človeku solze v oči samega ginjenja, ko čita zdaj v časnikih, kako velika prijatelja delavcev sta senator Harding in governor Cox. Ali pameten človek se spominja, da do letos ni še ničesar čital o prijateljstvu teh dveh gospodov do delavcev in solze ginjenja, ki silijo na dan, se zopet posuše, še preden stopijo v oči.

Prisilno delo - v Rusiji in Ameriki.

Uredniki velikih ameriških kapitalističnih dnevnikov in revij so čez noč postali zelo rahločutni in velikosrčni ljudje. Usmiljenje, silno usmiljenje se je nastanilo v njihovih srcih in bati se je, da se stajajo samega usmiljenja. Kaj se je zgodilo?

Uredniki pretakajo krokodilске solze nad — ruskimi delavci, ki so po njihovem trdnem uverjenju postali "sužnji," to je da morajo opravljati prisilno delo odkar so prišli v Rusijo, in v Rusiji organizirane delovne armade.

Dobre uredniške duše menda ne dajo nič na mrzlo dejstvo, da je Rusija v vojni. Rusija je v vojni. Če je kdaj katerega država na svetu vodila pravo obrambno vojno, jo vodi danes Rusija.

Ni še dolgo tega, ko je bila tudi Amerika v vojni. In kdo je takrat najbolj bobnal v svet znano geslo: "Na delo ali v armado!" Nihče ni smel postaviti brez dela — brez kakšnega koristnega dela. Kdor ni mogel dobiti takega dela, ki je bilo po sodbi nabornih oblasti koristno, je moral iti v armado. In ravno to je, kar danes delajo v Rusiji. Kdor noče iti v armado in na fronto, mora stopiti v delovno armado, ki opravila razna potrebna dela za celokupnost, dela, ki so potrebna za dobavo hrane in kuriva, in dela, ki so potrebna za zmago nad zunanjimi sovražniki.

Ampak naši uredniki so pozabili, kaj je bilo tekom vojne v Ameriki in zato danes strahuje: Amerikani strahujejo "zaslužnega delavstva" v Rusiji.

Ali če so uredniški hlapi dolarske avtokracije pozabili, kaj je bilo med vojno v Nemčiji, ac vsekakor toliko bolj slepi z ozirom na razmere, ki se nahajajo še danes po vojni in so bile v navadi že davno pred vojno v Ameriki. Žurnalistične prostitutke nočejo videti, da na "solidnem jugu" ameriške demokracije "faktično obstoji prisilno delo. V južnih državah republike, kjer je ured civilno vojno ovejela sveta trgovina s zamorci, je namreč trdnjava demokratske stranke. Druga politična stranka tam ni bila na krmlu odkar obstoji Združene države.

Fakta so sledeča: Kadar plemeniti demokratični uredniki v južnih državah potrebujejo delavce za gradnjo cest ali katero drugo javno napravo, tedaj ne pomisljajo dolgo, kje jih dobiti. Bazilika je ta, da jih navadno iščejo med črni, med tem ko v Rusiji velja delovna obveznost za vse enako — in to menda najbolj šče pri aren velebizniške urednike, ki ne delajo drugega, kot da grabejo stole v pisarnah.

Izvajanje prisilnega dela v južnih državah je naravnost hrubno. Okrajni kerifi in njihovi pomočniki polovijo skupine zamorcev in jih prisiljujejo pred sodnika. Obtožba je vedno malenkostna: nedostojno vedenje, pohajanje brez namena ali kaj drugega. Sodnik jih hitro obsodi na globo v visokih zneskih. To je trik. Sodnik se znepreje, da siromaški, ki so prignani pred njega, niso majo centa v žepu, ker drugače jih sploh ne bi prišli. Ker ne morejo plačati globo, je morajo odslužiti s delom pri gradnji cest ali kjerkoli. Skratka: zamorci so obsojeni na prisilno delo v takozvanem "chain gangu" in to delo navadno traja mesec in mesec preden je "globa odslužena." Ali to še ni vse. Ako slučajno ni javnega dela, tedaj so obsojeni "oddani v najem" privatnim družbam, pri katerih morajo delati v tovarnah ali kjerkoli brez centa zaslужka.

To seveda ni prisilno delo! To je kajpada zelo demokratično! Sveti moške, ki imajo toliko povedati in pokazati, kaj se godi v Rusiji, naj bi enkrat pogledali, kaj se godi na demokratičnem jugu Amerike in videli bodo, da kaj takega se ne godi nikjer na svetu — izvzemši v nekaterih krajih Afrike, kjer vladajo evropski imperialisti, ki posnemajo demokratično vladu južnih Združenih držav.

Dva vojaka ubita v boju na Angliji.

London, 21. sept. — Dva vojaka sta bila ubita in deset je ranjenih v bitki, ki je izbruhnila v Porto Bellu na Skotskem. Po drobnosti, zakaj in s kom se je vršila bitka, so zamlžani.

ZVUČA PROTI ZVUČI

DEČEK JE SLUŽIL ZA KAZIPOTA 17 STAVKOKAZEM IZ STAVKOKASTVA.

Konstoj so nanje prežali oboroženi kompanijski hlapi, da jim prepričajo bag iz stavkokaštva.

Williamson, W. Va. — Človeku, ki nepristransko opazuje stavko rudarjev, se zdi, da se vračajo časi, ko so pa teh gorah prvi naseljeniki bojevali boje z Indijanci, če se vpoštevajo potežkoče, s katerimi se imajo boriti rudarji, da osvobodijo stavkokaštva rudarje, ki so bili zvaljani v stavkokaški okraj.

Neki časnikarski poročevalec pripoveduje o osvoboditvi rudarjev iz stavkokaške sužnosti takole:

Na cestah naslonjen ob skalo, kjer poteče teče prek nje, je stal deček drobnega obraza, ko sem šel mimo. Njegovi predniki so bili na glasu in bali so se jih njihovi sovražniki veliko let prej, preden so pričeli kopati premost v teh hribih. Oboroženi so bili z dolgocevniimi puškami in čitajo znali iz šumenja drevesnih listov.

Deček zna tudi streljati. Vodnik, ki je spremljal časnikarskega poročevalca, je opisal dogodek, ki se je odigral pri železniškem mostu v Springu na rogozlastem potu doli po kentskih hribih. Stiri in dvajset mož, ki so jih importirali iz države Ohio, je bilo zaprtih v neki hiši pri rudniku, katere je stražila četna Baldwin-Feltzovih detektivov.

Beseda je dosegla "stražkarje, la bi radi ti moške pobegnili, če bi se mogli ogniti stražarjem. Neki organizator je povedal dečku o rudarjih, ki nočejo stavkokaziti in bi radi pobegnili iz stavkokaške sužnosti.

Povedal je dečku, da je treba s rudarjem povedati, da organizacija plaša zanje vožnjo, da se povrnejo v Ohio, ako žele tako. Vprašal je dečka, če se upa s sporočiti rudarjem.

Dogovorila sta se in malo kasneje je deček stopal prek železnega mostu na kentskiško stran. Baldwinovi hlapi primoro vsakega organizatorja, ga prepejo, na kar ga vržejo v zapor, ter je stopil na tuji svet.

Ko je deček prekopal most, so ga prišli trije stražarji. Deček jim je povedal, da je prekopal most, ker se je namenil, da sprejme delo. Po dolgem razgovoru je prepričal stražarje, da res šče delo. Bila je že noč, ko so ga stražarji preoblekli v delovno obleko in zaprli v prenočevalnico stavkokaže.

Deček se je plazil od postelje do postelje in povedal rudarjem poročilo stavkarjev. Rudarji so bili veseli. Zadal za reko se je razprostrala divjina, proti reki o pa bili razpostavljeni stražarji, ki so stražili pot, vodečo do železnikega mostu.

Minile so ure, preden je deček prepričal zaprte rudarje, da mu je znana pot, po kateri jih popelje v prostost. Končno so se ušli dečkovemu prigovarjanju. Med tem ko so kompanijski stražarji evnali most, je pa deček volil rudarje v partijah po tri do štiri po gorski poti v prostost.

Deček je pot napravil večkrat. Bila je temna noč in deček se ni upal vzeti večjega števila rudarjev s sabo, ker se je bilo bati, da se kateri rudar izgubi. Ko se je deček vrnil s drugega spremljevanja in je bil pred prenočevalnico, je pristopil k njemu oborožen stražar, ki je tam okoli postavil in mu rekel: "Ti prokleti mali — — — Kaj pa delaš tukaj?" in pritisnil mu je samokres na senec in nadaljeval: "Skominej me, da ti izpiham možgane."

"Mister, kar izpihnite jih, če vas po takem činu skominja," je pogumno odgovoril deček. "Ali ne more človek ponoči zapustiti tega prenočevališča, ako ima potrebo?"

"Ne, če hoče dolgo živeti, se moraš nanesti, kako se moraš obnašati tukaj ponoči," se je zadel stražar in pokazal je dečku vrata, da se zopet vrne v prenočevalnico.

Z gore vodita dve stezi do mesta, na katerem je čoln čakal na rudarje. Deček je zadnjo partijo vzel s sabo skozi okno in se odločil za drugo pot, ker se mu prva pot ni zdel več varna. Na ta način je rešil sedemnajst rudarjev stavkokaštva, preden je solnce pričelo vzhajati na vzhodu. Kaj

se je zgodilo z drugimi sedmimi rudarji, ki so ostali v prenočevalnici, pa ni znano.

Ameriške vesti.

RACIL VRANIČNEGA PRISADA NAJDEM V BRIVSKIH ČOPICIH.

Ali je ranica ali je bajka?

Chicago, Ill. — Velebizniški časniki so prineli vest, da je mesni zdravstveni komisar John Dill Robertson odkril bacile vraničnega prisada v brivskih čopicih, ki jih izdeluje neka newyorška tyrdka in se prodajajo v Chicagu. Ime tyrdke, ki je tako malomarna in ne razkuži dlake, ki jo potrebuje pri izdglavljanju čopicev, so šmokavzarji zamlžali.

Na nekem drugem mestu pa pripovedujejo šmokavzarji, da so bile xzne oblasti obveščene, da prejšnje fakto o smrti nekega stanovnika v Ridgefieldu, ki je umrl na posledicah vraničnega prisada, katerega se je nalezl od brivskega čopca.

Še nekoliko nižje pa poročajo šmokavzarji, da je v mestu Chicagu umrlo pet oseb za vraničnim prisadom, ki so ga nalezli, ker živalca dlaka, poslana iz Južne Amerike, ni bila razkužena.

Če je dognana stvar, da neka tyrdka v New Yorku izdeluje brivske čopice iz dlake, ki je okužena s bacili vraničnega prisada, zakaj se je zamlžalo ime? Ali ne zasluži taka tyrdka, da se zagovarja pred sodiščem, ki izpolji profitarstva ne razkuži živalce dlake in ogroža človeška življenja?

VLAK JE UJEL VOZ ULIČNE ŽELEZNICE.

Pravo čudo, da nesgoda ni zahtevala novih človeških žrtv.

Chicago, Ill. — Voz ulične železnice, v katerem je bilo pet in sedemdeset potnikov, je obstal na železniškem križišču Južne Kentonove ceste. Sprevodnik je takoj spoznal veliko nevarnost, ki je grozila potnikom. Videl je, da prihaja tovorni vlak s precejšnjo hitričo. Zaklical je potnikom, naj hitro zapuste voz, če ne, jih šče nezgoda. Kakor bi trenil, je bil voz prazen. Strojevodja je tudi zagledal voz na križišču in pri tignil je zvočne zavora. Vlak si cer ni mogel ustaviti, ker se je nahajal komaj sto čevljev od voza, povročil pa je, da se je znifala hitrost vlaka, kar je omogočilo potnikom, da so zapustili voz. Lokomotiva je udarila ob voz in ga pehala skoraj dva bloka daleč, preden se je ustavil vlak.

Od potnikov ni bil nihče ranjen, nekateri so se pa obrezali, ko so skušali v paničnem strahu priti na prosto skozi okna.

ČRNE NA TRGU.

Dubuque, Iowa. — Na tukajšnjem trgu prodajajo bukelj krompirja pod enim dolarjem. Tudi druga zelenjava ima nizko ceno, če pa človek vpraša pri profitarju za cene, so pa tako visoke, da se kar prime za glavo.

BANDITJE SO ODNESELI \$8,000.

Chicago, Ill. — Avtobanditje so oropali Charles La Fevra, pisarniškega predstojnika Grennanove Cake korporacije, za pet tisoč dolarjev v gotovini in tri tisoč dolarjev v čekih, ko je bil na potu, da vloži denar na banki.

FARRINGTON ZOPET KANDIDIRA.

Springfield, Ill. — Frank Farrington, predsednik rudarske organizacije 12. distrikta, je izdal okrožnico, v kateri naznanja svojo kandidaturo. Volitve se vrše 14. decembra.

OSABEN ŽUPAN.

Hillsboro, Ill. — To mestee, nahajajoče se v južnem Illinoisu, ima župana, ki nima para v Združenih državah. Ako se ta župan sdi po njegovih besedah, tedaj se zdi, da boleha na domisljivosti, ki je zelo nevarna bolezen, ker navadno vodi v norišnico.

Ko je William A. Daleh skušal prirediti shod delavske farmarske stranke in povabiti na shod kot govornika Lynn J. Frazierja, governorja Severne Dakote, je župan sardel jeze kot puran, če

se draži z rdečim robcem, in vikal: "Pri velikem Jehovu in kontinentalnem kongresu ne! Vi ne boste privedli nobenega teh ligašev v moje mesto, da bo razlagal rdečo doktrino. Vrgel bom Frazierja in vsakega drugega radikalca v ječo, ki akua govori v mojem mestu. Tukaj smo vsi republikanci ali pa demokratje."

Tako je rekel mestni župan in če hočejo volitvi v tem mestu slišati dobre govornike, morajo po županovem ukazu poslušati samo demokratične in republikanske govornike.

Inozemstvo.

Položaj korškega župana je neizpremenjen.

London, 22. sept. — Buletin Irake samoodločevalne lige o položaju korškega župana se glasi: "MacSwineyev položaj je neizpremenjen. Župan je silno slab, toda še vedno pri zavesti." Njegova gladovna stavka je danes stara 41 dni.

Turški nacionalisti so šopet v ofenzivi.

Carigrad, 21. sept. — Mustafa Kemal paša, vodja turških nacionalistov v Anatoliji, je menda izkoristil spor med Angleži in Grki in pričel z ofenzivnimi operacijami, ki so naperjene proti Grkom in Francozom v Mali Aziji. 10,000 Turkov in Arabcev oblega Adano in nacionalisti dnevno bombardirajo Tars iz petih nemških topov. Pogosti napadi se vrše tudi na pristanišče Mersino, katere odbija francoska bojna mornarica. Francoska garnizija v Adani se krčevito brani. Neka vest se glasi, da so Francozi obesili 25 Armencev v Adani, katere so obtožili, da na skrivnem pomagajo arabakim in turškim revolucionarjem.

"Francija je bolj krvoločna kot Turčija," pravi srbski emir.

London, 22. sept. — Iz Coma, Italija, poročajo, da se tam mudi Emir Feisal, srbski vladar, ki so ga Francozi odstavili, ko so okupirali Damask pred par meseci. Feisal je na potu v London, kjer predloži angleški vladi svoje pritožbe. Feisal je dejal v intervjuju, da Turki niso nikdar tako krvoločno postopali z Arabci kakor postopajo danes Francozi. Povedal je, da je francoski general Gourand ukazal ustreliti 434 vodilnih Arabcev v Siriji, med katerimi je 34 intelektualcev. Ali to še ni vse. Francozi so obodili na smrt še okrog 400 Arabcev, ki so večinoma učitelji, zdravniki in drugi inteligentni ljudje.

Bomba v Madridu.

Madrid, Španija, 22. sept. — V ponedeljek je eksplodirala bomba v klubu bogatašev v Talaveri, madridskem predmestju. Ubiti ni bil nihče, toda materialna škoda je velika. Ena oseba je bila aretirana.

Ameriške bojne ladje pomagajo Vranglu.

Carigrad, 20. sept. — Zavezniška flota v Črnem morju, kateri je dodeljenih tudi nekaj ameriških rušilev, pomaga Vranglu v bojih z boljševiki na Azovskem morju. Sovjeti imajo v Nikolajevu križarko "Gen. Alekajev" in dve submarkini, ki sta bili pripeljani iz Petrograda.

Francoski bankirji osvojili ogrske železnice za 50 let.

Dunaj, 21. sept. — Tukaj je bila objavljena tajna pogodba med ogrsko vlado in francoskimi bankirji, tikajoča se železniških koncesij. Po tej pogodbi preidejo ogrske železnice v roke francoske korporacije za dobo 50 let. Ogrska obdrži le 30 odstotkov železniških akcij. Francija je obljubila Ogrski, da privede železnice v predvojno stanje in da bo skrbela, da Ogrska kmalu stopi v ligo narodov in da lahko obdrži dolžnostno vojaško službo.

Gibanje za socializiranje na Holandskem.

Haag, Holandija, 22. sept. — Socialisti v holandskem parlamentu so predložili načrt za socializiranje zemljišč in železnice in potem pridejo na vrsto rudniki in razne industrije.

Holandska vlada je naročila v Kropovih tovarnah v Nemčiji 37 lokomotiv za svoje železnice na Javi.

Ingridi in policijski teror na Irskem.

Dublin, Irsko, 22. sept. — V mestu Balbrigganu, 18 milj od Dublina, je včeraj vladal policijski teror. Trije tovorni avtomobili s policijski so živalili sem in tja po ulicah in policijski so metali bombe v hiše in streljali na vse strani. Na ta način so se policijski maščevali za umor konstitucionalnega inspektora Burkeja, ki je bil ubit v ponedeljek, njegov brat policijski nadnik, pa ranjen. Bilo je okrog 150 "černorujavcev" (tako imenuje Irska državna policija, ki nosi črne rube in rube uniforme); ki so izvrševali teror. Kolikor je do zdaj znano, sta bila ubita dva sinfajnerja, Gibbons in Larless. Gibbons so z bajonetom predrl obraz in potem so ga s kopiti pušk potolkli do smrti. Larlessu so pa ukazali, da je stal na cesti v krogu, začenem s kredo in potem so ga suvali z bajoneti. Njegovo truplo ima 25 ubodcev. Mnogo hiš je bilo zažganih in zgorelih so do tal. Prebivalci so bežali na polje in mnogo ranjenec je dospelo v Dublin.

Iz dvanajstih krajev so prišla poročila o izgridih in bojih med sinfajnerji in policijski. Sinfajnerji so izvršili ponovne napade na policijske in vojaške barake v petih okrajih, toda izidi teh napadov še niso znani.

Boljševiško gibanje v Mehiki.

Mexico City, Meh., 22. sept. — James Lord, zastopnik Ameriške delavske federacije, ki je pometil mehiške delavske voditelje, je izjavil, da se boji, da preide vse delavsko gibanje v Mehiki pod kontrolo komunistov. Marones, ki je vladni uradnik v departementu za delo, je obdolžen, da je v indikativni zvezi s komunisti. Začasna vlada je zavzela nevtralnost stališče napram gibanju delavstva. Nebojne stavke so na dnevnem redu.

Novice iz Jugoslavije.

Bovec. V našem Bovecu začne biti zmiraj bolj žalostno. Vsak dan se nudi več brezposelnih delavcev, sedaj je menda tudi naš genij začel umirati in odpušča zmiraj več delavcev! Pa kako in zakaj se vprašamo? Ali ni več dela? Kaj še, povsod ni ni kot porušene hiše! Nikjer ni menda toliko dela, kot v našem kraju. Kamor se pogleda, nič kot podrtja! No, v aristokratskem Bovecu že se gre! Ker so našim magnatom postavili pravce palače, potem mislijo, da je delo končano! Pogledajmo vasi, kot Koritnice, Kal, Plužne, Čezsoč, Dvir! Ni ene hiše ni, da bi stala po koncu! Pa kaj? Zato morda ker v teh vaseh ni magnatov! Kaj misli vlada, kaj misli oblasti? Ali naj se naš kmet pustil popolnoma od stenje požreti, ali naj še pozimi zmrzuje! Kaj naj počne s pridelki? Če ga zbe doma v baraki, naj morda gre k bogatašu v gostilno? Kam nas to privede, če pojde tako naprej! V prahu smo tudi, kdaj se nam misli izplačati odškodnina, ali nikoli? Še pre zgodaj bo treba davke plačati! Zato skrbite, da boste hiše popravili in z enim udarcem! Odpravili bi neznane barake in brezposelnosti! Hiše se zidajo, a zida denar ima denar! Pa teh je malo! Malo je kmetov, ali celo nobeden, da bi si v begunstvu pridobil toliko bogatije, da bi mogel sedaj na svoje stroške zidati! Kot čujemo, se misli sedaj prvo cerkev sezidati in nekaj hiš, vsaj nekaj! Ali mi imamo itak že eno cerkev, ki za sedaj zadostuje.

Naši magnati so se pri zidanju hiš na lastne stroške izkazali pravi narodnjaki, seveda pripravniki moramo, da ne valj! Pripravi kriče: "Dajte domačim delavcem dela! Socialistična organizacija hoče z lahkimi delavci poplaviti deželo." — Ali oni sami ne vzmaje na delo domačih delavcev, ampak tujci! Čisto iz Jugoslavije in Avstrije jih vabijo! Delavci odprite oči, zaslepljeni ste še! Vstopite kot en mož v naše vrste! Nekaterim godi spodob pa obljubimo, da jih enkrat obliže omenimo! Na evidenca!

Mače zlato. V Trstu so do pred kratkim neki trgovci "trgovali z zlatimi" palčicami po pol kilograma težimi, ki so bile pa le iz medi ter močno pozla-

čene. Znali so svoj posel tako izmenitno, da so več meščanov opeharili za več tisočakov. Ko so ti spoznali goljufijo prametnih ptičkov, že jih ni bilo več. Baje so ubežali v Bologno, kjer so jih, kakor se poroča, tudi že prijeli.

Vojaško sodišče. V Račah (Istrija) se je o priliki praznika sv. Cirila in Metoda vršila procesija, pri kateri so se razvile slovenske trobojnice in se je streljalo z možnarji. Karabinjerji so hoteli sprejeto ustaviti, ali radi groženje udeležencev tega niso storili, pač pa so dan na to apetrirali kmete Rudolfa Kofola, Ignacija, Cirila in Jožefa Kovačiča, slednjega, ker je spreved fotografiral baje v propagandne namene.

Pred vojnim sodiščem taje vsi štirje svojo krivdo. Streljelo se ni na karabinjerje, pač pa po stari navadi iz možnarjev v znak veselja. Slov. trobojnice so se razvile, ker je list "Goriska Straža" pisal v smislu, da je to dovoljeno. Jožef Kovačič se brani z dokazovanjem, da je spreved fotografiral, ker je pač fotograf, propagandnih namenov ni imel.

Karabinjer maršal potrdi obtožnico ter dostavi, da vlada od onega dne v Istri razdraženost med ljudstvom.

Branitelj, odv. Bologna dokazuje, da je spreved bil verskega značaja in predlaga oprostitev obtožencev.

Sodišče osvobodi Jožefa Kovačiča; druge tri pa obsodi vsakega na tri mesece zapora.

Razne vesti.

Nacionalizem v Aziji. — Ruska revolucija ima največji vpliv na azijske narode, katerim je odprla oči in jih napotila na nova politična pota. "Daily Herald" objavlja pogovor svojega poročevalca s polkovnikom Lawrencejem, ki je bil v ozkih stikih s emirom Faizalom o tem vprašanju.

"Dejstvo, ki sedaj najbolj izbiha pri azijskih narodih — je rekel polkovnik — je prebujenje narodnega čustvovanja. Vele želje po udeležitvi njihovih narodnih teženj potom ujedinjenja pomehujejo tudi verak spori med njimi. Dosej so jih Evropejci obvladali ravno s pomočjo njihovih verskih sporov; sedaj je tega konec. Najbolji dokaz za to je Egipt, kjer muslimani in Kopti delajo popolnoma složno. Azijski narodi so v stadiju razvoja, ki so ga zapadni narodi v splošnem že prekoračili, v stadiju, ko je nacionalizem ognjišče vsega političnega delovanja. Zato bo angleški trud v Mezopotamiji in francoski trud v Siriji zastoj. Ti narodi ne bodo več trčili nad sabo tuje vlade."

Po ugotovitvi, da je vse angleško javno mnenje roti angleški politiki v Mezopotamiji, katere posledice je zasedba, ki stabe kakih 30 milijonov na leto, je padel odgovor na rusko revolucijo in njene posledice v Aziji.

"Večji del javnega mnenja — je rekel polkovnik — noče razumeti, da je ruska revolucija predvsem azijska revolucija. Največje posledice je imela ta revolucija v Aziji. Kaj se n. pr. godi v Perziji? Boljševiki so izjavili, da ne bodo pokljali svoje vojske v Perzijo, toda oni ne morejo preprečiti razširitve svojih idej na perzijska tla. Vaska v bolševika izpreobrnjena oseba postane takoj propagandist, ki prepriča o utemeljenosti svojih načel svoj še eno osebo. Ni še znano, kaj se bo zgodilo v Perziji, toda jaz smatram, da je blizu čas, ko bo postala Perzija republika. In kakor je v Perziji, tako je povsod. Evropsko gospodarstvo v Aziji se bliža h kraju."

V Indiji, zemlji velikanskega obsega z raznovrstnimi plemeni različnih značajev ni gibanje še tako živino, kakor v arabskih deželah, toda tudi tam se že napravlja sporazum med Indijanci in Mohamedanci, tudi tam se že kažejo prvi znaki pobratenja različnih plemen v svrhu odpora proti indijanskemu gospodarstvu. Azija se je začela zavedati same sebe, in azijski narodi razumejo sedaj mnogo bolj nego prej, kaj morejo doseči s svojim ujedinjenjem. Bolj ko se zavedajo te svoje naloge bolj sovražni postajajo Evropejcem. Sedanj dogodki so blidna slika tega rastočega po-

Od kod rdeča zastava?

(Po L. Humanite.)

Rdeča zastava je bilo usojeno, da je postala razredna zastava. Kmalu bo temu 130 let, ko se je prvič pojavila na ulici. Razvila jo je kapitalistična in monarhistična buržoazija proti republikanskemu narodu. Bila je to zastava vojne postave, zastava prvih ljudskih masakrov. Znani so nam krvavi dogodki, katere je zgodovina krstila z imenom "Ustrektev na Martovek polju": manifestacije republikancev, salve čet, z mrličji pokrita ravnina Martovega polja. Glejte, tako prezentira pri uporih buržoazija rdečo zastavo množicam. Godilo se je to v Franciji.

Rdeča zastava, ki je bila znamenje vojnega zakona buržoazije proti republikanskemu upor, je postala leto kasneje prapor republikanskega vojnega zakona proti izdajstvu monarhistov. "Rdeča zastava iz leta 1792 v smislu rdeče zastave iz leta 1891, toda z obratnim ciljem."

Pripravljali so takrat v Parizu upor, ki je zrušil monarhijo: ljudski bataljoni iz Bresta in Marzije so prišli na pomoč republikanskim sekcijam. "Dirktorij" spora obdržal je svoje prvo važno sejo v malem Kabaretu Soleil d'Or, ulica Saint-Rustine, v bližini Bastije. Tu se je sklenilo, da se vsake izmed onih štirih divizij, katerih naloga je bila zavzeti Taillerie, zbere okoli svoje rdeče zastave. Napad je bil dolopeen za prihodnji dan. Zastave se je naredilo ponoči; nosile so sledeči napis: "Odpor zatiranju. Vojni zakon proti upor, eksekutivne oblasti."

Zbirališče upornikov je bila Bastija. Napad se je izvršil lele par dni kasneje in premagana je bila monarhija. Dve leti se je razvijala republikanska revolucija. Ko je bil spoden Robespierre — in zagrabil laži-republikanska buržoazija-oblast, je prešla beseda "rdeč" v politično izrazoslovje; ona znači brez razlike Jakobine, pristaša nasilja, pristaša "nadmestila revolucije."

Rdeča zastava je postala zastava ljudskih uporov. Po paktu sarstva je bila razobečena v Girondeli. In ko so se v juniju 1823 republikanski delavci, študenti politične, poljski, italijanski, in španski begunci pripravili na upor proti monarhiji Alojzija Filipa, zaplapolala je nad množico rdeča zastava s sledečim geslom: "Svoboda ali Smrt."

Mnočica je bila tega dne deležna le smrti. Toda od takrat nadaljuje rdeča zastava nepretrgoma svoj pohod k svobodi.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Delavski list je cila, s katero računava vaš nasprotnik.

Vojna, revolucija, stavke! Ni je deželo, v kateri ne bi danes vrel.

Ponovite naročnino na "Prosveto."

"LOOKOUT" - KOOR PRODAJA ALI KUPIJE PIJACE.
ki vsebuje več kot pol procenta alkohola, ker to je kaznjivo. Jas prodajam mero (gauge) s katero se lahko izmeri manj kot pol grada pa do 200 gradov (Proof). Mera stane \$4.00, a pošljatvijo vred. **PRASEK IZ GROZDJA** po \$3.00 funt, 1 funt \$1.60 a pošljatvijo vred, s katerim naredite od 30 do 35 galonov pijače, ki ima zelo prijeten okus. **BRINJE** iz starega kraja (imported) po 16c funt, kakelj 120 funtov nad 4 bušlje po 14c. Različno cvetje in koronine za zdravila. Pravi California **GRAPE JUICE** po 1.75 galon. (Ne manj kot 50 galonov skupaj). **SUGAR COLORING** (sindkorne barve) in razne druge barve za mehke pijače, ravno tako razne ekstrakte za mehke pijače. Za pojasnila o salikih in pijačah obrnite se do nas. K naročilu priložite "Money Order" ali "Bank Draft".

A. HORWAT, 1903 West 22nd St., Chicago, Ill.

"CUNARD LINE"

PARNIK "PANNONIA"

odpluje dne 30. oktobra

V DUBROVNIK IN TRST.

Cena tretjem razredu je . . . \$125.00

in 35 dajnega daru.

Oglasite se pri bližnjem Cunard agentu.

MALI OGLASI

Classified Advertisements

POTREBUJEMO

MIZARJE in sto delavcev za delo pri jeklenih in železnih železniških vozeh in 25 pomagalec. Oglasite se pri:

ROCK ISLAND LINES

124th Street and Ashland Ave. Blue Island, Ill.

POTREBUJEMO

Izučene dekleta za šivanje s strojem na gonilno silo. Navadno šivanje. Dela se od 8. zjutraj do 5. sveder. V soboto samo do poldne. Dobra plača. Vprašajte za Mr. Volmerja.

OHAS. EMERICH & CO.

501 W. Huron St., Chicago.

JAVNA ZAHVALA.

Uprava Slavonie Immigrant Bank, 436 W. 23. St., New York, N. Y. Zelo sem se razveselil, ko sem danes od vas prejel prejemno potrdilo od Rudolfa Guzovića, Tomlin Bunar Zeman preko 5713 kron, katere sem mi pred nekolkimi tednov po Slavonie Immigrant Banku in New Yorku poslal. Razveselilo me je tudi to, da je bila cela pošiljatev v celosti izplačana brez odbitka kakršnih koli stroškov in želim, da se vam javno zahvalim. Ob enem vas prosim, da javno preporočite Slavonie Immigrant Banko vsem mojim prijateljem in znancem, da naj se nje poslužijo, ako žele biti postroženi kakor sem jaz.

S prijateljskim Vam pozdravom
Josip Filipovič,
168-11th Ave.
New York, dne 15. sept. 1920.

RAD BI IZVEDEL

za svojega očeta Jošta Justina, po domače Pustnik iz (Lučen), Jugoslavija. V Ameriki je že dolgo vrsto let in nič ne piše; tudi ne vem ali je še živ ali ne. Umrla mu je žena v stari domovini in pustila tam še eno hčer živo. Cenjen rojake ljudno prosim, če kdo ve kaj o tem človeku ali za njegov naslov, naj bo tako priazen in naj mi sporoči naslov mojega očeta in jaz bodem zato hvalečna do smrti. Prosim vas, pomagajte mi poiskati mojega očeta. Moj naslov je: Katarina Grintar, Javornik, Jugoslavija. Lahko tudi pišete na Anton Dolinar, P. O. Bear River, Colo.

ŠIFKARTA IZ TRSTA V NEW YORK STANE NAMO \$56.00.

Najmanjša svota, kar računajo agentje za karto iz Trsta do New Yorka je \$88.00. Če hočete dobiti svojo rodbino ali prijatelje iz starega kraja v Ameriko, obrnite se za pojasnila in potrebne listine na

MATIJA SKENDER

javni notar na Ameriko in stari kraj.

5227 Butler St., Pittsburgh, Pa. Prihranil vam bo denar. — On je za narod, narod je za njega.

Delavec brez delavčevega častopisa je kakor vojak brez puške. Narodite se in širite svoje glasilo "Prosveto."

Slovenska Narodna

Listnovidna 9. aprila 1904.



Podporna Jednota.

Glavni štan: 2687-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODBOR.

Predsednik Vincenc Calaber, podpredsednik Anton Hrst, Box 160, Cannsburg, Pa. gl. tajnik Mark Turk, tajnik boljševiškega odbora Paul Berger, zbiratelj gl. blagajnik Frank J. Tavchar, upravitelj gl. blagajnik Filip Godec.

POMOČNI ODBOR.

John Underwood, predsednik, 409 W. 31. St., Springfield, Ill. Mark Schindler, Box 278, Barbours, Ohio. Joe Radick, Box 422, Smithton, Pa. Frank Godec, 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. John Kravon, 1000 First St., La Salle, Ill.

OLNŠKI ODBOR.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pletzer, Box 406, Bismarck, Pa. Anton Radick, Box 75, Wickburg, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Hrst, Box 160, Cannsburg, Pa. Joe Godec, Box 278, Barbours, Minn. za sverozapad.

Nadporni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 1827 Waterloo Rd., Collingswood, Ohio. John Ambrosi, 417 Pierce St., Kresh, Minn.

Tiskovni odbor.

Vincenc Calaber, John Underwood in Mark Turk.

Zbirateljski odbor.

PREDSEDNIKI: Frank Alet, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Trill, Box 181, Lawrence, Pa. John Ovan, 605 Englewood, Detroit, Mich. Joe Stok, 1101 E. 31. St., Cleveland, Ohio. Mary Udevic, 1604 So. Basins Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 3285 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Skerjanc.

POZOR! — Korrespondenca s gl. odborniki, ki dolga v glavnem uradu, se vrši lahko: VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predstojnika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLŠEVIŠKE POPORE SE NASLOVI: Bolševiški tajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STAVIRI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in izdane vsebo so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S SLAVONSKIM POSILJATI so pošiljajo na naslovi: Slavonštvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje gl. poslavitve in gl. izvrševalnega odbora so naj pošiljate M. Petrovič, predsednik nadpornega odbora, gl. tajnik in upravitelj.

Vsi prihodnji gl. poslati oboki so naj pošiljate na naslovi: John Underwood, 409 W. 31. St., Springfield, Ill.

Vse prihodnje gl. poslavitve glavnice so naj pošiljate na naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, napotila, opisi, naročila in spili vse, kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslovi: "Prosveta", 2687-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

AKO ŽELITE DOBITI SVOJCE, sorodnike in prijatelje (in domovine v Ameriko po njih sami) POSILJATE DENAR HITRO in po najnižji ceni! FOTOVATI V STARI KRAJ po najnižji ceni, tudi se obrnite na

EMIL KISS BAKER

128 Second Ave. New York, N. Y.

Prodajam parobrodne listke in denarje v vse kraje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko.

DENAR V JUGOSLAVIJO

posiljamo hitro, točno in po najnižji ceni. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko.

PAROBRODNE LISTKE za vse kraje in v vse kraje po najnižji ceni. Proskrbimo našim potnikom

POTNE LISTE, kakor tudi vse druge potrebne potne priprave, ter izročimo vse

NOTARSKES POSLE, vseh vrst, točno in po najnižji ceni. Vročimo izpolnje, ki so potrebne za dobavo svota in denarja v Ameriko. Proskrbimo denar na

HRANILNE ULOGE, ter plačamo po 4% obresti. Dopolnje vse vrste pot na dan. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko. Iščem ljudi, ki bi dobili denarje in denarje v Ameriko.

HEMETH STATE BANK "NEW YORK"

ZASTONJI URA, KI KUKA ZASTONJI

Ali bi moglo biti, da bi imeli v vašem domu ura, ki kuka? Ali bi moglo biti, da bi imeli v vašem domu ura, ki kuka? Ali bi moglo biti, da bi imeli v vašem domu ura, ki kuka?

mi dali popolnoma zastonj s vašo poslovalno ura, ki je kuka pri nas. Mi vam dajemo to priliko, ker želimo, da se znanost in umski mišni usami izvrstnega izdelka.

To je poslovalna ura in ima krasno izdelano avtomatsko polnjenje in izgleda kot ura, ki je vreden do dolarjev. Ta ura ima vse potrebne kamne ameriškega izdelka in je NAJBOLEJŠE VARTJE ZA KAZANJE PRAVEGA ČASA, ki jo sploh morate imeti v vašem domu in je tudi jamčena za 30 let.

Nam ni zato, da bi hvalili naše blago, temveč konstatiramo samo fakto, kar lahko razumete s poslovalnega načina, po katerem posiljamo to ura na 10 dnevno preizkušnjo. Ako je po preizkušnjo 30 dni ne najdete tako dobre kot jo tu oglašamo, vam s svojimi povrnemo vsaj denar, ako je med tem časom ne poravnate. Ali hočete li boljše jamstvo?

Ta ura je vredna \$20.00, ampak mi vam jo prodamo za mesec za svoto \$12.95. Ta posebna prodaja je veljavna le en mesec dni. Torej vam svetujemo, da se jo naročite takoj. Golovo ne bodete nikdar oblačili tega. Poleg te ura dobite še to URO, ki kuka, s harmonikom popolnoma zastonj, kar bo lep odkritje za vaš dom! Ta harmonik iznajdba ne kuka le čas, kot vsi drugi ura, temveč vam naznanja dva dni in naprej kakšno vreme bo dan ali solnce. Vankdo bi se moral poslužiti te prilike!

KOOR PRVI NAROCI, TEMU SE PRVO POSTREJE.

Ne pošiljate nam ničesar nazaj — samo izpolnite ta spis in ga pošljite nam po poti s 25c poštnim znakom za pošto in pošiljatevni strošek. Ostalo svoto pa boste plačali, kadar se vam boode prišlo na vaš dom k temu uru in svota pro s harmonikom, ki kuka.

NE OGLASJATE TEMVEČ: POŠITE NAM SE DANKS.

UNION SALES COMPANY,

2029 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. Dept. 626.

Enajsta redna konven- cija J. S. K. J.

G. Geo. L. Brozich se je spravil
nad "Prosveto".

NADALJEVANJE Z RAZPRAVO O PRAVILIH.

Dopoldanska seja 21. septembra.

Po daljši debati in razmotrivanju je zbornica sklenila, da se o-
pusti nameravani sklad za starost-
no podporo, ker bi ne bil v veliko
podporo članom, ker je malokateri
dosega starost 70 let, kakor za-
hteva zavarovalniški departament
v državi Minnesota. Ako bi bila
starost določena na šestdeset let,
bi bilo primernejše ustanoviti tak
sklad.

Delegat Zorič omenja, da po
njegovem mnenju zavarovalniški
departament nima opraviti z nobe-
nim drugim skladom kot samo s
posmrtnim, nakar gl. tajnik
pojasni, da je delegat Zorič v zmo-
ti. V dokaz temu čita točko iz za-
varovalniškega zakonika, v kate-
rem je jasno povedano, da
sklade lahko ustanovi brataška
podporna organizacija.

Ker je pa jednota že zbirala v
nekak tak namen denar, je bilo
po daljšem razmotrivanju in deba-
ti sklenjeno, da se ustanovi sklad
za onemogle in trajno nesposobne
za delo. V ta sklad plačuje sleher-
ni član in sleherna članica, enako
pravna in neenakopravna po dve
centa na mesec. Član, ki je že do-
bil vso bolniško podporo, kot je
bilo že na vsotrajnji seji zvečer
sklenjeno izjemni posmrtno
dobiiva mesečno po deset dolarjev
podpore. Iz tega sklada se da tudi
lahko v izrednih slučajih potreb-
nim bolnim članom podpora, toda
ne več kot sto dolarjev. To odloči
v vsakem slučaju posebej gl. od-
bor. Član, ki hoče dobiti podporo
iz tega sklada, se mora dati
zdravniško preiskati po dveh
zdravnikih. Do te podpore so pri-
upravičeni samo oni člani, ki ni
zahtevalo odpravnine. Kdor je pri-
je prejel podporo iz tega skla-
da šest mesecev in potem zahtev-
je odpravnino, se vsota katere je
že prejela, odračuna od odpravnine.
Neenakopravne članice so u-
pravičene do podpore iz posmr-
tninškega sklada še le po 18. mese-
cih bolezni in predložiti mor-
zdravniško izpovednico, da je ona
mogla ali drugače nezmožna za
vsako delo.

Zbornica je sklenila, da jednota
ostane še nadalje članica Nations
Fraternal Congress in da delega-
ta na konvencijo te organizacije
lahko gl. predsednik, gl. tajnik
gl. blagajnik ali pa vrhovni zdrav-
nik.

Glede točke, da je kaznovar
vsek gl. odbornik, ki vzame pro-
vizijo od tvežke, ki trži z jednoto
omeni glavnih blagajnik Bzo-
zieh, da je pri tej točki treba vzet
v upoštevanje, da je provizija, katero
se dobi potom regularne trgovsk
zveze, kot n. pr. na banki, v kate-
ri je on vpislen, se ne sme prište-
vati med provizijo, katero se tu
kaj omenja.

Glede mladinskega oddelka, ka-
tereza je jednota na tej konven-
ciji uradno sprejela, je bilo skle-
njeno, da lahko pristopijo otroci
stari od enega leta pa do šestnaj-
stega. Rojstni dan pa mora biti
bližje drugemu letu kot pa prve-
mu.

Neki delegat je vprašal, ako b
jednota lahko sprejemala otrok
nečlanov. Gl. tajnik pojasni, da b
bilo to protipostavno; otroke, ka-
teri so že člani in katerih starš
niso člani jednote, pa jednota ob-
drži.

Plačilna lestvica za otroke je
urejena po Industrijal Standard
Mortality. Vsak otrok mora biti
prej zdravniško preiskani, predno
postane lahko član jednote.

Med debato omeni nek delegat
ako SNPJ. Lahko tako dela, zaka-
bi JSKJ, ne smela, nakar omeni
gl. blagajnik Brozich, da naj "je
gre kdo satožiti, pa bodo tako
videli kam bodo prišli.

Glede prestopa iz mladinskega
oddelka v članski oddelk je bilo
sklenjeno, da otroci s pohabljeni
mi udli lahko prestopijo, toda ne
več kot za en dolar dnevne bolni-
ške podpore, do katere pa niso
upravičeni, ako zbolijo za posledici
cami, ki nastanejo v sled pohablje-
nega uda, in ne več kot za 500
dolarjev posmrtnine. Določni po-
niso do odpravnine za izgubljeni
ud.

Gl. blagajnik Geo. L. Brozich
je zopet moral napasti s njemu ni-
kakor neprimernimi besedami po-
ročevalca Prosveto in celo pred-
nikto, ko je dobil Prosveto v ro-
ke in ker se ni njemu ugodilo, kot
je zahteval. Njegov govor je bil
tako neslan in poln neresnice, da
ga ni vredno omenjati. Omenjeno
naj bo samo to, da v celotnem govoru
ni navedel niti enega dokaza, da
se mu je pripetila kakšna krivica,
ali da bi bila kakšna napaka, kar do-
kazuje to, ko ga je gl. tajnik
Pishler pozval v pričo cele zbornice,
da naj navede, kje se mu go-
diča krivica, da je ostal dolžan
odgovora. Gl. blagajnik je tudi
stavil predlog, ki je bil podpiran
od dveh ali treh njegovih pristav-
šev, da mora zbornica prepovedati
nadaljnji dostop na konvencijo
članiškemu poročevalcu, toda
predlog ni šel na glasovanje.
Izrazil se je, da se on ne boji
"one bande tam doli" in da
"neka nevidna sila kontrolira
vse." Nadalje je izjavil, da ima
celo poročevalce vezane roke, kar
nikakor ne odgovarja resnici. On
sam hoče vezati roke poročeval-
cem in hoče, da poročajo samo to,
kar bi se njemu videlo dobro.
Čemur je dokaz to, ker je zahteval,
da naj seznam bank, v katerih
ima jednota naložen denar, pri-
loži na prvi strani Prosvete in še
celo s "prominentnimi črkami",
kakor se je izrazil. Sploh je bru-
nila iz njega sama jeza radi tega,
ker poročevalci ni hotel zagovar-
jati njegovega "delovanja v prid
zdravju." Tista "nevidna sila",
ki hoče vse kontrolirati je pa bil
na konvenciji gl. blagajnik sam,
kar se je pokazalo nemalokrat.

Gl. blagajniku Geo. L. Brozichu
je nekoliko odgovoril delegat
Križnik, ki je izjavil, da tukaj
ni poročevalce prav nič kriv in da
je storil kolikor mu je bilo naj-
boljše mogoče in če ni poročilo po-
polno, je pa krivo to, ker ni do-
bil boljših informacij in ako je
gl. blagajnik hotel kaj več, naj bi
dal poročevalcu boljše informaci-
je. Ako se je pa pripetila kakšna na-
paka, se pa lahko pripeti vsako-
mu, ako tudi dela najboljše,
in če so tudi v zapisniku precej-
nje napake, katere je treba po-
pravljati, in da naj se nikar ne
osvajamo na male napake, ampak
da veljke.

Precej dober odgovor je pa dal
gl. tajnik Pishler, ki je rekel, da
hočemo obsoditi človeka, ki ni na-
pravil nič zalega, češim nismo
storili ničesar glede "Amerika-
škega Slovencea", ki je tako ostu-
do napadel in razžalil celo organi-
zacijo, pri čemur ni bilo sklenje-
nega ničesar drugega kot samo to,
da pride v zapisnik, da obsojajo
pisavo "Amerikanskega Slovencea".
Nadalje se je izjavil, ako od-
stranimo poročevalca, da ima tudi
lahko veliko škodo za celo jedno-
to, ker bi s tem pokazali celotne-
mu članstvu, da hočemo zborovati
v kakem zakonitem kotu. Časni-
karski poročevalci in sploh časni-
karji imajo tudi gotove pravice in
la jim ne moremo diktirati, to li
o morajo storiti, in da moramo
biti potrpežljivi, kajti poročeval-
ce je dosedaj radevolje popravil
vse napake, katere so prišle v po-
ročilo in da brez napak ni nobeno
poročilo. Izjavil se je nadalje, da
ima gl. blagajnik same osebnosti
ni ničesar drugega.

Delegat Pirc izjavi, da so vsi
napadi gl. blagajnika popolnoma
politični in da konvencija ni do-
vila od nobenega drugega lista to-
liko simpatij, kot ravno od Pro-
sveto. Omenil je, da je neki dele-
gat zadnjič omenil, da Prosveta ni
poslala nobene čestitke konvenci-
ji, toda ali ni Frank S. Taverar
na sprejemnem sestanku pozdravil
velo delegacijo v imenu SNPJ, ali
ne dobivamo redno vsaki dan lista
Prosveto, katerega nam pošiljajo
ne da bi za njega prosili, in ali
dobimo le eno številko Glas Naroda,
ki je uradno glasilo te jed-
note?

Delegat Križnik je nato pred-
lagal, da odbor za resolucije izde-
la resolucijo radi napada od
"Amerikanskega Slovencea". Pred-
log soglasno sprejet.

Ko so se duhovi pomirili, je
zbornica nadaljevala z razpravo o
pravilih mladinskega oddelka.
Sklenjeno je bilo, da se lahko
otroci sprejme v teku 60 dni po
črtanju in da je vsak član mladins-
kega oddelka, ko je dosegel starost
14 let, odgovoren za svoja
dejanja.

Pravila mladinskega oddelka
stopijo v veljavo s prvim okto-
brom. V ta namen je bila sprejeta
tozadavna resolucija.

Delegat Skrabec nato predla-
ga, da naj se gl. odbor informira
pri zavarovalniškem depart-
mentu države Colorado, iz katere-
ga varaka ni dovoljeno v tej drža-
vi ustanoviti mladinskega od-
delka.

Gl. tajnik pojasni, da se je že
obrnil na merodajne faktorje in
vse, kar je dobil, je bilo to, da po
obstojećih postavah ni dovoljeno
ustanoviti v državi Colorado mla-
dinskega oddelka. Pri tem se je
razvila daljša debata in sklenjeno
je bilo, da gl. odbor na prihodnji
letni seji sprejme resolucijo in
isto pošlje meseca januarja na le-
gislaturno zasedanje države Colo-
rado, da naj dovoli ustanovitev
mladinskega oddelka. Sklenjeno
je tudi bilo, da pristopina otrok
gre v upravni sklad.

Pred zaključkom dopoldanske
seje je bilo sklenjeno, da se zvi-
šajo dnevne delegatov in gl. od-
bornikov od šest na osem dolarjev
in da je vsak delegat in gl. od-
bornik upravičen do spalnega voza
ali da stopi dotična točka v novih
pravilih takoj v veljavo. Do teh
dnevnice so upravičeni tudi on-
gl. odborniki, ki so bili že na El-
pred začetkom konvencije. Nato
prečita gl. tajnik pisno nekih šol-
skih sester v So. Chicagu za pod-
poro za zgradbo svojega doma.

Dopoldanska seja 21. septembra.

Predno je zbornica nadaljevala
z dnevnim redom, opozori kon-
venciji predsednik zbornice, da je
v zadnjih štiri letih umrlo pri
jednoti 414 članov in da je pravil-
no, da se spominimo svojih ranjlih
društvenih bratov in v znak so-
žalja vstanejo zborovalci raz se-
dežev.

Nato predloži upravni odbor
točke glede onemoglega sklada,
kar mu je naloženo na dopoldan-
ski seji, da jih formulira, katere
so bile sprejete, kot jih je izdelal.

Nato predloži pravila za zdru-
ževalni odbor in ko jih je delegat
Zbanič prečital, omeni gl. bla-
gajnik, da je ta združevalna po-
godba, katero je sprejela JSKJ,
najboljša izmed vseh dosedanjih
in da se naj da združevalnemu
odboru nekoliko več moči, edine
glede spremembe imena oziroma
novega imena bodoče skupne or-
ganizacije in glede izročitve pre-
moženja, združevalni odbor ne
sme popustiti ničesar.

Glede bodočega glasila jednote
se je vnela daljša razprava in ali
šala so se razna mnenja. Bili so za
"Glas Naroda" in proti njemu,
predlagali so, da naj jednota izda-
ja svoje glasilo. Delegat Zorič pre-
čita ponudbo "Ameriške Domovine",
ki bi rada sprejela tiskanje
glasila jednote, katero ponudbo
je zelo zagovarjal konvenciji pred-
sednik Perdan in gl. blagajnik. Gl.
tajnik je tudi zagovarjal ustano-
vitev lastnega glasila, toda predno
se izroči kakšni tiskalni, da je
treba prej razpisati to delo.

Konečno je bil stavljen predlog,
da naj jednota izda svoje gla-
silo v obliki revije, ki naj izhaja
enkrat na mesec.

Med debato glede glasila omeni
gl. predsednik Rovaneč, da kar
se tiče lastnega glasila, je vse do-
bro in da radi združitve ne bo no-
benih zaprek, kajti popolnoma
prepričan je, da bo JSKJ, imela
še prihodnjo konvencijo, da ne bo
združitve in da se bo JSKJ, zdru-
žila takrat, kadar bo v to prisil-
jena.

Stavljen je bil tudi protipred-
log, da naj ima jednota glasilo še
po starem sistemu. Sklenjeno je
da se vrši volitev tajno. Pri glasova-
nju je bilo oddanih za lastno gla-
silo 36 glasov in da ima jednota
glasila po starem sistemu pa 51
glasov.

Nato so bili predlagani sledeči
listi za bodoče uradno glasilo
jednote: "Ameriška Domovina"
po delegatu Justinu, "Glas Svo-
bode" po delegatinji Ermeni,
"Glas Naroda" po delegatu Ba-
nouen in "Enakopravnost" po ne-
kem drugem delegatu. Vršilo se je
tajno glasovanje, pri katerem je
bilo oddanih za "Ameriško Domovino"
10 glasov, za "Glas Svo-
bode" 9 glasov, za "Glas Naroda"
61 glasov in za "Enakopravnost"
10 glasov. Določen je bil torej
"Glas Naroda" kot bodoče
uradno glasilo jednote, ako sprej-
me pogodbo oziroma določbe, ka-
tere je sprejela konvencija.

LETALCO UBIT NA OBISKO. VALNEM POLETU.

Burlington, Ia. — L. C. Stout
je zapustil z letalom Lihrape,
III, da pošlje svojega prijatelja
Stephen Tylerja v Birminghamu,
Ala. Ko se je spuščal z letalom
doli na tla, se je zvala ena perot
na letalu in Stout je padel iz vi-
šine 300 čevljev doli in se ubil
na mestu.

POTOP.

Zgodovinski
— roman —

Spisal H. Sienkiewicz. — Prevodil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"Vzrok smrti kneza vojvode ste vi."
"Jaz?" vpraša Bilevičeva začudena.
"Da, a to radi tega, ker je knez Bogoslav
raje ostal v Tavrogih, nego bi bil šel sorodniku
na pomoč. Radi vas je on pozabil na vse."

Sedaj je tudi njo zalila živa rudečica.

Nastal je trenutek molčanja.

Škot je stal s klobukom v roki, z glavo po-
bešeno na prsi; naposled je stresel svoje kodre
ter dejal:

"Gospa, ako so vas razžalile moje besede,
dovolite mi da vas prosim na kolenih odpušča-
nja."

"Ne storite tega, gospod vitez", odvrne ona
vneto, ko je videla, da je hotel mladi vitez že
zgruditi se na kolena. "Vem, da prihaja to; kar
ste rekli, iz odkritosrčnega srca, ker sem že
zdavnaj zapazila, da mi želite le dobro."

Častnik upre vanjo svoje oči, položi si roko
na srce ter reče otožno:

"Oh, gospa, gospa!"

Toda v tem hipu se je prestrašil, češ, da je
že izrekel preveč.

"Jaz sem tukaj popolnoma sama brez tova-
rišev," reče Bilevičeva "in danes sama skrbim za
se, vendar bi zame bilo boljše, ako bi imela pomo-
čnika. Ali hočete biti vi moj brat, ki me bo
avaril in čuval v slučaju, ako bi mi pretila kakšna
nevarnost?"

Po teh besedah mu je podala roko, katero je
on, ne zmeneč se za prepoved, kleščal na kolenih
poljubil.

"Povejte mi, kaj se godi okrog mene?"

"Knez vas ljubi," odvrne Hasling. "Ali že
sami niste zapazili tega?"

Ona si zakrije lice z rokami.

"Kaj bi naj zapazila? Toda meni se je do-
devalo, da mi je samo naklonjen."

"Naklonjen?" ponovi častnik liki od-
mev.

"Meni je zelo žal, da sem nemara vzbudila
v njem te občutke, toda jaz nisem temu kriva.
Jaz sem mu bila samo hvalna za to, kar je on
storil zame in nisem pričakovala od njega nobe-
ne milosti."

Hasling se svobodno oddahne.

"Ali amem govoriti odkritosrčno?" vpraša
jo po kratkem molčanju.

"Govorite."

"Knez ima samo dva zaupna moža: gospo-
da Sakoviča in Petersona. Poslednji je moj ro-
jak ter me je v mladosti celo nosil na rokah, to-
rej vem vse, kar vem, le od njega. Knez vas ljubi;
vse te gostije, lovi, slavnosti in telovadbe
pripravljajo se radi vas. Toda on ni vreden vaše
ljubezni, kajti on vas hoče samo ogramotiti, ne
pa vzeti v zakon. On misli samo na namenjeno
mu kneginjico Anico in na njeno bogastvo. Vse
to mi je dobro znano in Bog mi je priča, da go-
vorim čisto resnico. Ne verjemite knezu, ne za-
upajte njegovi dobroti, ne zanašajte se na njego-
vo zadržljivost, marveč čuvajte se ga, kajti tukaj
vam pripravljajo pri vsakem koraku izdajstvo.
Ako bi ne bilo prisega, katero ima knez od ma-
ne, češ, da bom čuval njegovo življenje, pa bi
vas tale roka rešila vsake nevarnosti. Toda
najprvega bi ubil Sakoviča, njegovega svetoval-
ca."

Hasling strepeta od razburjenosti ter sti-
ska za trenutek držaj svoj sablj, ker ni bil več
zmožen, da bi izpregovoril besedice; na to se
premaga, izpove v jedni sapi, kakšna sredstva
je priporočil knezu Sakoviču, da bi si naklonil z
njimi Bilevičev.

Bilevičeva je na veliko njegovo začudenje
povsem mirno poslušala, kaka nevarnost ji je
grozila; samo lice ji je pri tem obledelo in po-
stalo še bolj resnobno. Iz njenega pogleda je od-
sevala neupogljiva volja.

"Znala se ga bom čuvati," je rekla, "tako
mi pomagaj Bog in sveti križ!"

"Knez se doslej ni hotel ravnati po Sakovi-
čevih nasvetih", nadaljuje Hasling, "toda ka-
dar razvidi, da ne dospe po poti, katero je izbral,
k cilju."

Ná to ji jame naštevati vzroke, ki so Bog-
slava ovirali.

Gospodična ga je poslušala mračnega lica,
toda že ne več preveč pozornost, kajti misliti je
že jela na to, kako bi se odtegnila temu grozne-
mu pokroviteljstvu. Toda v vsej deželi ni bilo
kotiča, v katerem bi se ne bila prelivala kri in
načrti bega se ji je in predstavljal jasno, torej
raje ni govorila o njem.

"Gospod plemič," je rekla naposled, "odgo-
vori mi še na eno vprašanje. Ali stoji knez Bog-
oslav na strani kralja švedskega, ali poljske-
ga?"

"Nikomur izmed nas ni skrito," odvrne
mladi častnik, "da si knez želi pogina Poljak
da bi si napravil iz Litve lastno kneževino. Iz-
borni knez in Švedje so obljubili, da pomagajo
knezu in ker imajo v svoji lasti vso Poljsko, se
torej ni moči skriti pred njimi."

"Zahvalim vas, vitez," reče ona po kratkem
molčanju ter mu poda roko.

Častnik se ne obrne, pač pa se umiče k vra-
tom.

Na licu Bilevičeve se prikaže lahna rdečica.
"Še jedno besedo, plemič," se oglasi ona.

"Vsa vaša beseda je poklon za mene."

"Vi ste poznali Andreja Kmitiča?"

"Da, gospodična, v Kejdaneh. Zadnjič sem
ga videl v Pilvcah, ko smo se vračali semkaj iz
Podlesja."

"Ali res? Ali je resnica, kar mi je povedal
knez, da se mu je ponudil Kmitič, da se polasti
samega poljskega kralja?"

"Ne vem, gospa. Znano mi je samo to,
da sta se v Pilvcah posvetovala med seboj, na
kar je knez odzval s njim v gozd in se dolgo,

dolgo ni vrnil, da se je Peterson že jel bati in mu
celo vojake poslal naproti. Jaz sam sem bil na-
čelnik temu oddelku. Srečali smo kneza, ko se je
že vračal. Zapazil sem, da je bil zelo razburjen
kakor po silni dušni borbi. Razgovarjal se je
sam s seboj, kar se sicer nikdar ni zgodilo. Dru-
gega ne vem ničesar, samo to, da je bilo, ako je
sploh kedaj kaj bilo, to takrat."

Bilevičeva stisne zobe.

"Zahvalim vas," reče.

Minuto pozneje je ostala sama. Misel na zma-
go jo je prevzela. Sklenila pa je, da se odtegne,
naj velja kar hoče knezovi oblasti. Toda kam naj
se poda? Vasi in mesta so bila v švedskih rokah,
samostani so bili razdrti gradovi porušeni in
dežela se je napolnila z vojaki, ubežniki in raz-
bojniki. Toda kdo dojde z njo? Teta Kulvičeva,
mečnik rosenaki in nekoliko njegovih služabni-
kov, ki pa niso zmožni, da bi jo čuvali. Nemara
bi šel z njo Hasling, nemara našel perikš zve-
stih vojakov in prijateljev, kateri bi mu hoteli
biti tovariši, toda on jo je preveč javno ljubil,
in ona ni hotela imeti ničesar od človeka, čegar
usluge bi morala potem drago plačati.

Sicer pa ona tudi ni imela pravice ovirati
usodo tega mladeniča ter ga spravljati v nevar-
nost, ker mu razum prijaznosti ničesar drugega
ni mogla dati v zameno. Radi tega je vprašala
samo sebe, kaj ima storiti, kam zbežati, ako sta
pred njo bili samo pogin in sramota?

V takani razburjenosti je ona jela vneto
moliti.

Med tem je nastal močan vihar in drevesa
so jela na sadniku kumeti. Zaglobljena v molit-
ev je mislila na svoje osvobodjenje, kar ji je na-
krat prišlo na misel, da bi nemara v gozdu na-
šla najvarnejše zavetje, pri čemur je globoko
vzdihnila. Vsekako pa je našla to, kar je iskala.

"Ali" je dejala, "v Rogovniško puščavo
pojdem. Tjekaj ne pojde sovražnik, ondi ne išče
ropar plena. Tam jo obvarujejo Domaševič in
ponosni Stakjani, ako pa jih ni ondi, ako so o-
drinili vaji za Volodijevskim, pa je mogoče do-
speti akoli te gozde v druga vojvodstva ter naj-
ti zavetje v drugih puščavah."

Spomin na Volodijevskega je razveselil Bi-
levičevo. Takinega varuha bi potrebovala! On
bi jo ubranil pred Kmiticem in pred Radzivi-
lom. Da, celo on ji je nekoč svetoval, da beži v
Beloveško puščavo.

"Torej v Beloveško puščavo!" je dejala sa-
ma sebi. Koj ko dospe mečnik, se podava na pot.
Temna globel beloveške puščave me skrile lju-
dem, in potem grem, ko mine nevarnost, v samo-
stan ter najdem ondi mir!

II.

Čez nekaj dni se je vrnil mečnik. Ne glede
na to, da je imel s seboj Bogoslavovo priporočil-
no pismo, je dospel samo v Rosno. V Bilevici ni
imel po kaj hoditi, kajti ni jih bilo več. Vse je
bilo požgano do tal in mesto bogate naselbine je
ostala samo zemlja in voda.

Pota so bila prenapolnjena z ubežniki vo-
jaki raznih vojak, kateri so se zbrali v tolpe, na-
puščali popotnike ter bili nevarni celo večjim
bojnim oddelkom. Mečnik se torej ni utegnil ni-
ti prepričati, ali so še zakopani na vrtu lonci s
srebrom in zlatom, in jako nejevoljen se je vr-
nil v Tavroge.

Komaj je izstopil iz kočije, ga je pategnila
Alenka v svojo sobico, ter mu povedala vse, kar
ji je povedal Hasling.

Ko je mečnik vse to slisal, je strepetal, a to
radi tega, ker je bil brez otrok ter ljubil to devo
kakor svojo hčerko.

"Sedaj je treba misliti na rešitev," je de-
jala Alenka ter mu jela praviti načrt svojega bega.

Mečnik jo je pozorno poslušal in naposled
dejala:

"Raje tudi jaz nabereim pomočnikov, s ka-
terimi hočem vzemirjati Švede, kakor je vzne-
mirjal svoje dni Kmitič Hovanskega. Varnejše
bo za te v gozdu in na polju, nego na dvoru
tega izdajaleca."

"Dobro", odvrne gospodična.

"Jab nimam ničesar zoper to", nadaljuje
vneto mečnik, "toda čim prej to učiniva, tem
bolje bode. Saj pri nas ne manjka kmetov ne
kos. Požgali so moje imetje, toda jaz nabereim
kmete ter jim to poplačam. Vsi Bileviči se nam
pridružijo. Pokažimo ti, gospodič, kaj znači to,
seči po naši časti. Videli bomo, kdo zmaga! Te-
be nastanem v Beloveči, sam pa se vrnem. Ne-
mora biti drugače, in podlež je, kdor ne stopi
na našo stran. Ta vojna je važnejša od švedske
radi tega, ker je v nas razžaljena vsa ljudovla-
da."

Starec je še dalje govoril, da ga je morala
Bilevičeva pomirjati. Doslej je sedel tih, dasi
se je zdelo, da ne gine samo domovina, marveč
vse svet; ko pa se je vihar dotaknil Bilevičeve,
pa je v tem zagledal največjo nevarnost domo-
vine ter jel rjaveti kakor lev.

Toda deva, ki je imela nanj velik vpliv, ga je
znala pomiriti. Dokazala mu je, da je treba o-
hraniti njen beg v tajnosti, da bi knez niti ne
slutil o tem.

Radi tega je sklenil mečnik, da odpravi po-
slanca s pismom k upravitelju, naj takoj nabere
in oboroži kmete iz vseh vasi, pripadajočih nje-
mu in Bilevičem. Šest vsehlih služabnikov je po-
slal z izgovorom, da gredo po denar, pravzaprav
pa jim je bilo naročeno, naj ostanejo v gorovju,
kjer naj jih počakajo s konji in živletem. Na to
pa sta določila, da se odpeljeta iz Tavrogov s
dvema služabnikoma na saneh ter še le pozneje
zasedeta konje in odjezdita. Že poprej sta več-
krat zahajala k Olbrotovskim, kjer sta časih tu-
di ostala čez noč, radi tega sta se nadejala, da se